

שמות פרק ב

רש"י (א) ויקח את בת לוי - פרוש היה ממנה מפני גזירת (א) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי : (ב) ונתהר האשה ותלד בן ונתרא אותו כי טוב הוא (ב) ונתהר האשה ותלד בן ונתרא אותו כי טוב הוא : ונתצפנהו שלשה ירחים : ועשה בה לקוחין שניים. ואף היא נהפכה להיות נערה. ובת מאה שלושים שנה היתה שנולדה בבואה למצרים בין החומות, ומאתים ועשר שנה נשתהו שם, וכשיצאו היה משה בן שמונים שנה. אם כן כשנתעברה ממנו היתה בת מאה שלושים וקורא אותה בת לוי : (ב) כי טוב הוא - כשנולד נתמלא הבית כולו אורה :

רשב"ם

(ב) ונתהר - האשה בעת גזירת פרעה בהשליך הזכרים ליאר ותלד בן : ונתרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו - המפרש לפי שראתה הטמינתהו [מ]שקר הוא, שכל הוולדות אמותן מרחמות עליהן. אי"כ צריך לפרש ונתרא כמו וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. נסתכל והביט כל מעשיו וכל פעולותיו שעשה אם יש לתקן שום דבר בהם והנה כולם יפים ומתוקנים. אף כאן לפי שמשה נולד לסוף ששה חדשים כמו שמצינו בשמואל שנולד לתקופת הימים, שני תקופות ושני ימים. ולפיכך יכלה להצפינו שלשה חדשים שהמצריים היו מבקרים למעוברות לסוף תשעה חדשים. לכן נסתכלה בו בשעת לידה אם הוא נפל ולא תטרח בהטמנתו וראתהו כי טוב ויפה הוא כי גמרו סימניו שערו וציפורניו כמו ששנינו ביבמות, וידעה שהוא בר קיימא ותצפנהו ג' ירחים עד סוף ט' ירחים שהוא זמן לידת רוב נשים, וכשבאו בבודקה אמרה להם נפל היה או השליכוהו המצריים ביאר :

רמב"ן

(ב) ונתרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו - ידוע כי כל הנשים אוהבות את בניהם, יפים ושאינם יפים, וכלנה תצפניה אותו בכל יכלתן, ואין צורך ראה לטענה כי טוב הוא. אבל פירוש הטובה הזאת, שראתה בו טוב מחודש וחשבה כי יארע בו נס וינצל, ולכן נתנה אל לבה וחשבה מחשבות בענינו, וכאשר ראתה שלא יכלה עוד להצפינו חשבה שינצל בתחבולה אחרת ועשתה לו תיבת גומא. ואחותו נצבת מרחוק שלא יכירו בה, לדעת מה יעשה לו. וכל זה סיוע לדברי רבותינו שדרשו כי טוב הוא, שנתמלא כל הבית אורה (סוטה יב א), ולמה שאמרו שהיתה מרים מתנבאת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל (שם) :

מסכת סוטה דף יב ע"א

ותרא אותו כי טוב הוא תניא ר"מ אומר טוב שמו ר' יהודה אומר טוביה שמו רבי נחמיה אומר הגון לנביאות אחרים אומרים נולד כשהוא מהול וחכמים אומרים בשעה שנולד משה נתמלא הבית כולו אור כתיב הכא ונתרא אותו כי טוב הוא וכתב התם וירא אלהים את האור כי טוב ותצפנהו שלשה ירחים.

רש"י

הגון לנביאות - ראתה ברוח הקודש שעתיד (להיות הגון) לנבואה :

בראשית פרק א פסוק י

וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החושך : פשוטו כך פרשהו ראהו כי טוב ואין נאה לו ולחשך שיהיו משתמשין בערבוביא, וקבע לזה תחומו ביום ולזה תחומו בלילה :

רש"י

וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל - אף בזה אנו צריכים לדברי אגדה ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעתיד לבא. ולפי

שופטים פרק יא

(א) ויפתח הגלעדי הנה גבור חיל והוא בן אשה זונה וילד גלעד את יפתח : (ב) ותלד אשת גלעד לו בנים ויגדלו בני האשה ויגרשו את יפתח ויאמרו לו לא תנחל בבית אבינו כי בן אשה אחרת אתה : (ג) ויבחר יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים ויצאו עמו :

תלמוד ירושלמי מסכת שביעית דף טז ע"ב

אמר ריב"ל כתיב ויברח ויפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב זו סיסיתא ולמה נקרא שמו טוב שפטור מן המעשרות.

תפארת ישראל סוף פ"ד קדושין - יכין אות עז

מצאתי כתוב דבר נחמד: כשהוציא משה רבינו ע"ה את ישראל ממצרים, שמעו עמים ירגזון וגו', ויתמהו מאוד על זה האיש משה, כי על ידו נעשו כל הגבורות והנפלאות האלו. ולכן התעורר מלך ערבי אחד, וישלח צייר מובחר לצייר תמונת המנהיג הגדול הזה ולהביאו (הציור) אליו. וילך הצייר ויצויר תמונתו ויביאהו לפני המלך. וישלח שוב המלך ויביא ויאסוף יחדיו כל חכמי חרשים אשר לו, וישאל להם לשפוט על פי פרצוף פניו של משה כפי המצויר, לדעת תכונת טבעו ומידותיו, ובמה כוחו גדול. וישיבו כל החכמים יחדיו אל המלך ואמרו: אם נשפוט על פי ציור קלסתר פניו של האיש הזה, המפורסם לגדול, נאמר לאדוננו, כי הוא רע מעללים, בגאוות וחמדת הממון ובשרירות הלב, ובכל חסרונות שבעולם שיגנו נפש האדם המעולה. ויקצוף המלך מאוד ויאמר: מה זה? הכי התעללו בי? הלא בכל אלה שמעתי, מכל עבר ופינה, בהפך מזה האיש הגדול. ויחרדו האנשים מאוד, וישיבו את המלך בשפל קול התחנה, ויתנצלו את עצמם הצייר בחכמים, כל אחד בחסרון ידיעת חבירו. הצייר אמר: ציירתי כהוגן, והחכמים שגו בידיעתם; והחכמים גללו כל החיסרון על הצייר, שלא צייר תמונת משה כהוגן. והמלך אשר נכסף לדעת מי משניהם יצדק, נסע ברכבו ובפרשיו, ויבוא אל תוך מחנה ישראל. ובבואו וישא את עיניו, וירא את משה איש האלוקים מרחוק. וימהר ויקח את הציור מתוך חצנו ויבט, והנהו כתמונתו כצלמו כאשר ציירו הצייר, קולע אל השערה ולא יחטא. ויפג לבו ויפלא ויתמה עד מאוד. וילך ויבוא בעצמו אל אוהל איש האלוקים, ויכרע וישתחוה לאפיו, ויספר למשה כל הדברים האלו אשר נעשו, ויאמר עוד: בי אדוני, איש האלוקים, הנה קודם ראותי פניך, פני אלוקים, אמרתי, אך אולי הצייר שגה במלאכתו, לבעבור חכמי מפורסמים לבקיאים מאוד בחכמת הפיזיאנאמי, ואין דוגמתם. אך עתה אחרי ראותי כי תמונתך מכוונת אל הציור אשר הביא הצייר, לא נותר בי נשמה, רק לומר, כי חכמי בגדו בי, וכי חכמי אליל המה וחכמות מה להם? והם אוכלי שולחני, ויתעוני מאז בהבליהם. ויען משה איש האלוקים ויאמר: לא כן, גם הצייר גם חכמך נפלאים הם בידיעתם וחכמתם. אולם, דע לך, כי לולי הייתי בטבע באמת כפי ששמעת ממידותי, לא טוב אנוכי מבול עץ יבש, כי גם ממנו נמנעו ונחשכו כל חסרונות האדם. ואם כן, הכי בעבור זה אהיה יקר בעיני אלוקים ואדם? אמנם כן, ידידי, לא אבוש לומר לך, כי כל החסרונות אשר שפטו עלי חכמך, כולם קשורים בי בטבע, ואפשר עוד יותר מאשר שפטו חכמך, ואני בכוח אמיץ הנה התחזקתי ורדיתי וכבשתי אותם, עד אשר קניתי לי היפוכם לטבע שני, ולכן בעבור זה יקרתי והתכבדתי בשמים ממעל ובארץ מתחת.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.